

I. IN DE NEVEL

ZE scharen zich rondom het vuur.

De één neemt een klipsteen tot stoel; de ander strekt zich lang uit op de grond, en de derde laat zich op zijn knieën vallen, maar allen zorgen, dat zij dicht bij het vuur zijn, want er hangt een zware, kille nevel.

Het zijn meest jonge gezichten. Er is slechts één man bij van middelbare leeftijd: Jan Potgieter uit Natal, en één man met zilverwitte haren: Vader Bezuidenhout.

Zij hebben een lange marsch gehad. Dag en nacht zijn zij doorgereden, dwars over 't veld, om Piet Cronjé te helpen, die in grote nood moet zijn, en zij vormen één der patrouilles, die Filip Botha, de broeder van den kommandant-generaal, heeft vooruitgezonden, om gemeenschap te krijgen met Christiaan de Wet.

Het zijn dappere kerels, die ge daar ziet bij het hoog opvlammende vuur. De kruitdamp van de slag bij Vaalkrans, waar generaal Buller, de ongelukkige veerman der Tugela, bij zijn pogingen tot ontzet van Ladysmith voor de derde keer met kracht werd teruggeslagen, zit hun nog in de kleren.

De aanvoerder van de troep, een jonge man met een edel en open gelaat, heeft een veldkaart voor zich uitgespreid op de grond, en bestudeert ze bij het schijnsel van het vuur. Dan staat hij op, rekt zich tot zijn volle lengte uit — hij meet minstens zes voet — en staart naar de omtrek.

Er komt een kleine, onwillige trek op zijn voorhoofd, want de nevel golft als een dichte, ondoordringbare sluier over het veld, en zijn scherpe ogen turen zich blind op die zware, grijze muur. Hij is niet in staat, dertig passen van zich af te zien, en van de paarden, die onder de hoede van enige Kaffers in de nabijheid grazen, is met het oog geen spoor te ontdekken. Maar men kan het geschuifel van hun poten horen door het lange gras, en het beurte- lings geroep der paardewachters dringt duidelijk door de mistwolken heen.

De aanvoerder heeft enige schildwachten uitgezet. Dat is zijn vaste gewoonte, die hij nooit verzuimt, en zeker niet verzuimt bij zo'n nevel, die een overrompeling gemakkelijk maakt.

't Is waar: vele Afrikaners vinden zo'n voorzichtigheid overbodig, en lachen er mee.

„Alles sal rech kom,” zeggen ze, terwijl ze de allereerste eisen der voorzichtigheid met voeten treden. Maar Louis Wessels, bijgenaamd de jonge jager, en aanvoerder van deze troep, denkt er anders over, en hij betreurt het dan ook diep, dat het spreekwoord op deze manier wordt mishandeld.

Zeker! het gulden woord van President Brand is uit zijn hart gegrepen, en zijn ziel richt er zich aan op in dagen van duisternis en ellende, maar hij vindt het Gód verzoeken, om er een verschansing van te maken voor luiheid en traagheid, en hij vreest niet ten onrechte, dat er nog harde slagen zullen moeten vallen, voordat de Afrikaner

de ware bedoeling van zijn spreekwoord heeft verstaan. Uit de verte wordt thans de stap van naderende paarden en het geluid van een mensenstem vernomen.

„Ik hoor Blikoortje,” zegt Louis Wessels, zich naar de kant wendend, vanwaar het geluid komt.

Blikoortje is een zestienjarige Vrijstater, die de Natalse veldtocht van meet aan onder Louis Wessels heeft meegemaakt, en thans als schildwacht was uitgezet.

De jonge Vrijstater loopt recht op het vuur aan, met het paard aan de teugel, en naast hem gaat een vreemdeling, eveneens met een paard aan de teugel.

Aller ogen zijn voor een ogenblik op dien vreemdeling gericht, want niemand kent hem.

Het is een fors en krachtig gebouwde jonge man van hoogstens twee en twintig jaren met een gespierd, regelmatig gelaat. Hij draagt de gewone velduitrusting der jonge Boeren; over de schouder hangt het geweer met de lange loop.

Hij spreekt een korte morgengroet, zonder verder een woord te zeggen. Blijkbaar wacht hij op de vragen der aanwezigen, wier nieuwsgierige en onderzoekende blikken op den vreemdeling zijn gericht.

Louis Wessels is hem intussen genaderd.

„Van Christiaan de Wet?” vraagt hij.

„Van Christiaan de Wet!” antwoordt de vreemdeling — „is jij die veldkornet?”

„Die is ik!”

„En behoor die patrouille bij die kommando van Filip Botha?”

„Zo is het.”

„Generaal de Wet het verscheiden Verkenners uitgestuur, om Filip Botha op te spoor. Ik is één van die Verkenners.”

„Dan heb je jou doel bereik,” zegt de jonge jager, den vreemdeling met warmte de hand drukkend.

„Die kommando van generaal de Wet staat op vier uur afstands van hier, veldkornet.” *)

„Dan zal ons 't opspoor, zo gauw as die nevel is opgetrek — maar heb je geen honger nie, Neef?”

„Ik het in vier en twintig uren niks nie gehad nie, veldkornet.”

Men kan 't den vreemdeling aanzien — zijn anders zo krachtig gelaat draagt de sporen van uitputting.

„Ga dan zit — ons het nog wel een hartige brok over.”

En Wessels haast zich, om uit de proviandzak, die achter hem ligt, een paar geroosterde schapenribbetjes op te diepen.

„Maar mijn paard!” zegt de vreemdeling: „het is doodop!”

En hij wijst op zijn paard — een prachtigen, koolzwarten hengst, die de kop moede laat hangen.

„Ons zal er goed voor zorg,” meent de veldkornet, een der jonge burgers wenkend, die het afgejakkerde dier naar een hoop havergarven leidt.

Deze ruiter houdt blijkbaar veel van zijn paard, want hij is eerst gerustgesteld, als er voor wordt gezorgd. Dan neemt hij de schapenribbetjes, terwijl Blikoortje hem uit de pot met bruine koffie, die naast het vuur staat te dampen, een blikken kroes vol schept.

Er begint weer kleur te komen op het uitgeput gelaat: dat doen de spijs en de drank en de koesterende warmte, die het hoogvlammende vuur uitstraalt. En nadat de vreemdeling zijn maal heeft geëindigd, reikt de jonge jager hem de buffelleren tabakszak over, en nodigt hem uit tot stoppen met de opmerking: „Echte Mageliesberger, Neef.”

En de vreemdeling stopt zijn korte, houten pijp.

Nu komt er ook meer gang in het gesprek, en de vreem-

*) De Afrikaner berekent de afstand gewoonlijk naar de tijd, die hij er te paard over doet: vier uur te paard is ongeveer acht uur te voet.

deling wordt mededeelzamer, want hij is verkwikt door de rust. En hij vertelt van Christiaan de Wet en van diens stoutmoedige tochten dwars door de vijandelijke linies heen en van het reuzen-konvooi van Watervaldrift.

Ja, dat reuzen-konvooi!

Vage geruchten hebben de ronde gedaan, dat De Wet met een troep, die niet groter was dan een flinke roversbende, een tros van honderden proviandwagens vlak voor de neus van lord Roberts heeft weggekaapt, en dat de koningin van Engeland bij het horen der tijding haar kommetje koffie, dat zij in de hand had, van schrik heeft laten vallen, en dat zij Christiaan de Wet onderkoning van Indië wil maken, indien hij maar ophoudt met vechten tegen Engeland. En hier is nu de man, die deze buitengewone overrompeling verleden Donderdag heeft meegemaakt, en die er alles van weet.

Met uitgestrekte halzen luisteren de Boeren naar den vreemdeling, die hun vertelt, dat het konvooi bestond uit meer dan tweehonderd ossenwagens, bespannen met drie duizend ossen, die voor een volle maand levensmiddelen bevatten voor veertig duizend soldaten.

Het gelaat van den vreemdeling heldert helemaal op, terwijl hij aan het vertellen is.

„Ja,” zegt hij: „maar die overrompeling was dan toch ook een snaaks ding — wonderlik snaaks! In die begin was er maar een tiental Boeren om aan te val, maar die koppel groeide allengs aan, en Oom Christiaan kwam zelf, en ofschoon die Engelsens krachtige versterking ontvingen, kreeg hij toch kans, om een paar kanons tegen een koppie op te sleep. Die strijd duurde die ganse Donderdag, en die Vrijstaters wilde die volgende morge die gevecht hervat, maar die Engelsman was er van door gegaan — hard ging hij! — en hij had die grootste konvooi, dat nog ooit door die Zuid-Afrikaanse wildernisse was getrek, in die steek gelaat.

En twintig stakkerds, die nie gauw genoeg nie uit die voeten konden kom, viel die Boeren, die zelf nie één dode had te betreur nie, nog in die hande."

Blikoortje werpt een nieuwe stapel droog hout op het lagervuur, en vertrekt weer naar zijn verlaten post, in de nevel verdwijnend.

De vlammen slaan nu hoog uit tot een schitterende zuil. En die zuil weerkaatst zich tegen de hoge, grijze nevelmuur, die in een cirkel de Boerenpatrouille omringt, en haar uitstralend licht valt vol en scherp op het gelaat van den vreemdeling, op wien aller blikken gevestigd blijven. Maar de glans, die zijn blauwe ogen heeft verhelderd bij het verhaal van de glorie van Watervaldrift, verbleekt, en een onmiskenbare trek van zorg wordt zichtbaar op zijn gelaat.

„Hoe is jou naam, Neef?" vraagt de veldkornet.

„Jan Tromp," antwoordt de aangesprokene, langzaam zijn pijp uitkloppend.

„Kom je uit Holland?"

„Uit Holland, doch ik is al verscheiden jaren in Afrika."

En hij steekt de korte houten pijp in de zak van zijn buis. Weinig mensen zouden dan ook geraden hebben, dat hij een Nederlander is, want hij spreekt het Afrikaans even gemakkelijk als een geboren Boer.

„Ons is gekom, om Piet Cronjé te ontzet, Tromp!" zegt de veldkornet, doch bij dit woord verdiept zich de trek van zorg op het gelaat van den Hollander, terwijl hij antwoordt: „Ik weet dit, doch ik vrees, dat dit te laat is!"

„Te laat?" vragen de jonge Boeren.

En zij schudden ongelovig het hoofd.

„Zou Cronjé, die Transvaalse leeuw, in die hand van die vijand val?" roept de jonge Barend Coetzee, en hij lacht er om.

En de meesten lachen mee — reeds de veronderstelling, dat

de geduchte krijgsheld van Zuid-Afrika een krijgsgevangene van Engeland zou worden, is immers bespottelijk!

„Als ik Jameson's rooftocht meetel, is dit Cronjé's derde veldtocht tegen Engeland,” zegt de anders zoo bezadigde Jan Potgieter: „en hij is nog nòoit nie verslaan nie!”

„Het is zijn ongeluk, dat hij nooit nie verslaan is nie,” meent de Nederlander; „hij schat zijn vijand te licht, en hij sal verpletterd word onder die Engelse lyddietboms!”

De jonge jager heeft bij de laatste wending van het gesprek gezwegen. Hij heeft zich neergezet op een omgekeerde klipsteen, en de handen over de knie geslagen, staart zijn blik nadenkend in de vlammen van het wachtvuur.

Hij verstaat de bekommering van den Nederlander. Meer nog: hij deelt ze, maar heeft ze voor zijn manschappen verzwegen, om hen niet te ontmoedigen. En dit is dan ook de reden, waarom hij zegt: „Ons moet die moed van ons volk nie breek nie, Tromp.”

Er ligt een stil verwijt in die woorden.

„Hij lij aan Khaki-vrees,” zegt Barend Coetzee, die snel gereed is met zijn oordeel, terwijl hij zijn Mauser-geweer oppoetst.

„Is jij misschien een vriend van Engeland?” vraagt een jonge, blonde reus, die vlak naast den vreemdeling zit, hem opnemend met een wantrouwende blik.

Het bloed stijgt den Hollander bij die opmerkingen toch naar de wangen.

„Ik is gewoon, op die voorpunt te vecht,” zegt hij kort en scherp: „en wat die vriendschap met Engeland betreft....” Hij voleindigt de zin niet, maar in de klank van zijn stem komt zulk een onmetelijke bitterheid boven, dat zich opnieuw aller ogen op hem vestigen.

„Het was mijn bedoeling nie, jou te kwets,” zegt Coetzee, die spijt heeft van zijn woorden, en hij biedt den vreemdeling de hand, terwijl de blonde reus zijn voorbeeld volgt.

„Wat het je teën Engeland?” vraagt de jonge jager vor-send, en de Hollander antwoordt: „In die eerste plaats zijn afschuwelijke veroveringsoorlog tegen een loot van die Oud-Hollandse stam, en in die tweede plaats een per-sonlijke zaak. Ik het die moordslag van Elandslaagte meegemaak, en die beste vriend, die ik op aarde bezat, is daar geval. Ons moest beide vlucht, en die lans van die moordenaar, die mijn vriend doorboorde, trof mij met diezelfde stoot in die rechterschouder. Ik voelde die warme bloed, en keerde mij om. Ik staarde in die ogen van mijn stervende vriend — ik zie die ogen nòg! Hul was in onmetelijke pijn en hulpeloosheid op mij gericht — op mij, die hem nie kon help nie! Hij is gestorven in mijn armen, en ik het hem begraaf! Maar dwars door die klipsteen heen, die ik stapelde op zijn graf, staarden mij die hulpe-loze, radeloze ogen aan. Toen het ik een dure eed gezweer, dat ik, zo ik kan, zijn dood sal wreek — dat ik hem hon-derdvoudig sal wreek!”

De veldkornet schudt droevig het hoofd.

„Ons mag ons niet wreek nie, Tromp,” zegt hij, met een klank vol deernis in zijn stem.

„Ik versta jou nie,” meent de Nederlander.

„Mij komt die wrake toe, spreekt de Heer — Ik zal het vergeld!”

„Jij het geen boezemvriend te Elandslaagte verloor, veld-kornet!”

„Meer dan één; mijn vader en mijn jongste broeder. In el-kanders armen rusten zij op het slagveld van Elands-laagte.”

En de stem van den veldkornet klinkt somber en klagend. De vreemdeling kijkt bij de laatste woorden met een zekere verrassing op, en hij schijnt na te denken over de Bijbel-tekst: „Mij komt de wrake toe, spreekt de Heer — Ik zal het vergelden!”

Peinzend staart hij in het lagervuur, om dan met nieuwe heftigheid te antwoorden: „Ik het dit gezweer, en ik zal mijn eed gestand hou! Die spits van die lans, die mijn trouwste vriend doorboorde, drong in mijn schouder, en het zijn bloed ingeënt op mijn bloed. Ik weet dit! En terwijl ik wakend en dromend zijn ogen zie — die van nameloze pijn en angst wijd opengespalkte ogen — voel ik zijn bloed in mijn aderen — ik voel dit werkelijk — ik zal zijn wreker zijn!”

Hij springt op van de grond. De hartstochtelijkheid, die diep in de boezem van den koelen Hollander sluimert, komt boven met allesoverweldigende kracht, en de schouder blootrukkend, roept hij. „Zie hier — dáár is die litteken!”

Het litteken is er werkelijk: een diep, breed, huiveringwekkend litteken; rood, brandend rood, bloedrood als de wraak....

Doch Louis Wessels legt de hand met innig mededogen op het vreselijk litteken, en zijn stem wordt zacht en troostend, als hij zegt: „Stil, Tromp! stil broeder — die Heer sal vergeld!”

Is die vreemdeling werkelijk kalmer geworden? Hij zet zich weer neder bij het lagervuur, het hoofd met de handen stuttend. Nu en dan schudt zijn krachtig lichaam, alsof het door een zware koorts is aangetast, en er komt een geluid als van een gesmoord gesnik uit zijn keel.

Zwijgend staart hij in die grillige vlammen, en de herinneringen gaan als bloedige visioenen aan zijn geest voorbij. Maar de visioenen verwarren zich, evenals de nevelen over de velden, en de ogen sluiten zich, moede van de slaap. In geen drie etmalen heeft hij gerust, en bij de koesterende warmte van het grote vuur komt thans de natuur met onweerstaanbare kracht haar rechten eisen.

Hij strekt zich languit op de grond, vlijt het hoofd op

de linkerarm, en valt te midden van zijn nieuwe kameraden in een diepe slaap.

Een jonge Boer wil hem wekken, om zijn volledig rapport te vernemen omtrent De Wet's naderend kommando, maar de jonge jager belet het.

„Laat hom eers een paar uur slaap,” zegt hij: „ons kan in die mist toch niks nie begin nie, en als die mist optrek, zal ons hem wek.”

De mist trekt echter niet op vandaag.

Louis Wessels is opgestaan, en heeft een hoogte bestegen in de nabijheid, vanwaar hij ziet, dat de nevel nog zwaarder, nog dichter hangt over het landschap dan daar straks. Daar, in noordwestelijke richting, moet zich het lager bevinden van Piet Cronjé, maar er is niets — niets van te ontdekken, want het is omhuld door de grijze mist als door een mantel, en het is omgolfd door een vochtige nevel als door een onmetelijke zee. En al de ellende, die daar mag geleden worden — niemand buiten het lager van Paardeberg hòdrt er iets van of ziet er iets van, want de grijze mist smoort de kreet der ellende, en de zwarte nevel verbergt de stuiptrekkingen der wanhoop.....

Zo is dan het ongelukkige lager van Piet Cronjé omhuld door de mistwolken, zoals de toekomst voor onze ogen is omsluierd — die toekomst! wat zal zij brengen?

Louis Wessels is neergedrukt, en tracht tevergeefs die stemming van zich te zetten. Het licht van het brandende vuur in de verte dringt slechts traag door de natte nevel tot hem door op zijn koppie, en de Boeren rondom het lagervuur gelijken op de schimmen uit de spookverhalen van zijn kinderjaren.

Hij keert zich om met een zucht, en wandelt terug naar het lager.

„Die lucht klaart vandaag nie meer op nie,” zegt hij, om toch maar iets te zeggen.

Dan spreidt hij een kombaars, een deken uit over den slapenden vreemdeling, en zet zich in de kring van zijn vrienden neer — een zwijgende schim tussen zwijgende schimmen!

Het geroep der Kaffers, die bij de paarden de wacht houden, wordt zwakker, en de gehele natuur geraakt onder de ban van de sombere, alle licht en leven uitblussende nevel. Er is geen aarde en geen hemel meer te bekennen; de nevel overheerst alles en overstelpt alles. En die eenzame ruiterbende op het Vrijstaatse veld schijnt een schaar schipbreukelingen geworden, ronddrijvend op een schamel vlot op de grijze, onmetelijke zee, terwijl de vochtige nevel, neersijpelend van een grote doornstruik in de nabijheid, een geluid maakt als kabbelend water tegen het drijvende schip.

2. PAARDEBERG

De veldkornet had wel gelijk gehad, toen hij verklaarde, dat de lucht die dag niet meer op zou klaren, maar de volgende morgen was de mist toch geweken, en in volle heerlijkheid, als een jonge bruid, die de sluier van het gelaat heeft weggeschoven, lag het landschap daar in de eerste stralen der morgenzon. Het dagbrekertje, de Zuid-Afrikaanse leeuwerik, zong zijn lied en steeg klapwiekend naar de blauwe hemel, terwijl de laatste wazige dampen uit de dalen en de kloven hem volgden, als dankoffers opstijgend naar den hoge.

Jan Tromp was geheel verfrist door de lange, verkwikkende rust, die hij had genoten, en toen de veldkornet hem voorstelde, om gezamenlijk De Wet's kommando op te sporen, streek hij de handen vergenoegd door het korte, blonde haar.

Zo sprongen dan Louis Wessels, Blikoortje en Jan Tromp in het zadel, naar het Westen rijdend, om den beroemden Vrijstater op te zoeken, terwijl de oude Bezuidenhout bij de afwezigheid van den veldkornet het bevel zou voeren over de achterblijvende patrouille.

De achtergeblevenen vonden volop werk. Zadels moesten hersteld, tuigen nagezien en geweren schoongemaakt. En onder de bedrijvigheid van het kampeven werd er druk gesproken over Christiaan de Wet, die als een adelaar de ruimte beheerste, terwijl de zwaarmoedige stemming van

gisteravond, evenals de nevel in het levenwekkende licht der zon, spoorloos was verdwenen.

Een vlugge ruiter reed thans het kleine kamp binnen.

Hij bereed een mooie schimmel, waarvan de kort geknipte staart bewees, dat het ros had dienst gedaan als Engels cavalleriepaard. Over de gewone Boerenkleding droeg de ruiter een lichte overjas, en aan zijn horlogeketting hing een penning met den beeldenaar van den Transvaalsen president.

Er was niets ongewoons aan den gehelen man te bespeuren, en toen hij uit het zadel sprong en kortaf goedenmorgen zeide, werd dit door de aanwezigen op gelijke wijze beantwoord.

„Wie is jullie aanvoerder?” vroeg hij, zich tot den ouden Bezuidenhout wendend, die juist de pompstok van zijn Henri-Martin-geweer in de hand hield.

„Op die ogenblik is ik het,” zei de aangesprokene, de pompstok weer bedachtzaam aan het geweer bevestigend: — „wat zoek Neef? Is Neef verdwaald?”

„Toch nie, Oom; ik denk, dat ik net hier sijn moet.”

„Dan zal ik vir jou een beetje 'n Kaffer roep, Neef, om jou paard wat rond te lei, want die zweet danig erg, en zou kou vat.”

„Goed, Oom, roep maar een Kaffer!”

En Vader Bezuidenhout wenkte een Kaffer, die het paard, welks flanken met vlokken zweet waren bedekt, rondleidde, opdat het geen kou zou vatten.

„Het Oom altijd een Henri-Martin-geweer gebruik?” vroeg de ruiter, en de grijsaard knikte bevestigend.

„Waarom wil je geen Mauser gebruik nie, Oom? Je schuif zes patroons tegelijk in die kamer van die geweer, terwijl jou geweer slechts één patroon kan heb. Ook draag die Mauser verder dan die Henri-Martini-geweer.”

„Ik is aan mijn geweer gewoon, Neef, en ik kan er juister

mee schiet — het Neef geen honger nie?”

„Ik raas van die honger, Oom — het je nog iets te schaf?”

Vader Bezuidenhout zorgde voor een flinke reep biltong en een stuk van een stormjager: brood, in vet gebakken, dat de ruiter met de grootste smaak verorberde, terwijl hij zijn geweer naast zich legde.

„Dat lijkt wel een Engels geweer,” meende de oude Bezuidenhout, het vuurwapen opmerkzaam in de hand nemend.

„Goed gezien,” antwoordde de ruiter; „het is een Lee-Metford-geweer. 't Is baie *) snaaks, een Engelsman met zijn eigen wapen dood te skiet — vind je niet, Oom? Die Lee-Metford-geweer maak bovendien een ernstiger wond dan die Mauser.”

„Waar hebt jii die geweer buitgemaak, Neef?”

„Bij Waterdrift, Oom, even als die schimmel, die jou Kaffer ginds rondlei,” antwoordde de ruiter zo langs zijn neus heen.

Maar Vader Bezuidenhout en enige andere Boeren, die in de onmiddellijke nabijheid stonden, zetten bij deze mededeling toch grote ogen op.

„Dus jij behoort bij De Wet's kommando, Neef?”

De ruiter knikte bevestigend.

„Ons veldkornet is er op uit, om generaal De Wet op te spoor.”

„Zo,” zei de aangesprokene kalm, zijn stenen pijpje uit de zak halend: „er sal 'n zware wijs op gaan, om hem te vind.”

„Ik hoop dien dapperen Vrijstater spoedig te zien,” meende de oude Bezuidenhout.

„Zo,” meende de ruiter; „er is niets bijzonders aan te bekijk.”

„Hij is een machtig generaal,” riep Jan Potgieter, die grote

*) Het woord „baie” drukt een versterking uit.

gedachten koesterde van Christiaan de Wet, met klem.

De ruiter trok de schouders op.

„'t Is maar een heel gewoon man; ik denk nie zoveel van hom nie.”

„Jij schijn hom dan al danig goed te ken,” zei de jonge Barend Coetzee, wiens grootste eerezucht het was, onder de vlag van Christiaan de Wet tegen de ellendige Khaki's te vechten, op stellige toon.

Maar de ruiter bleef bedaard.

„Hij het daar bij Watervaldrift een Engels konvooi gepak, en die wereld stond er van op stelten, ofschoon die hele overrompeling toch maar bitter weinig om 't lijf had.”

„Jij hadt het zeker ook wel gekund?” beet de jonge Boer den spreker toe, maar de oude Bezuidenhout, die Coetzee's driftig gestel kende, zeide: „Stil, Barend, stil jong! Win jou nie zo op nie!”

Maar de driftige Barend stoorde er zich niet aan.

„Jij hebt dit zeker ook wel gekund?” riep hij spottend, en de vreemde ruiter antwoordde met verbazingwekkende vrijpostigheid: „Natuurlijk!”

„Nou, hoe vind je hom?” barstte de jonge Barend los; „vind jij het dan nie schandalig nie, Oom Bezuidenhout, dat die man zich op één lijn durft te stel met Christiaan de Wet?”

„Het is schandalig!” riep Jan Potgieter, de Nataller, die zich niet langer kon bedwingen. En de laars, waarvan hij de zolen met een rij stevige spijkers had beslagen, tegen de grond smijtend, riep hij nog eens: „Het is schandalig!”

Vader Bezuidenhout bleef echter bedaard, en den ruiter met zijn vriendelijke, vaderlijke ogen aankijkend, zeide hij met zachte vermaning: „Hoogmoed kom vóór die val, Neef — denk daarom!”

„Maar is ik dan hoogmoedig, Oom, as ik zeg, dat Chris-

tiaan de Wet een gewoon man is, en dat ik diezelfde had kun doen, wat hij deed?"

„Wis en zeker, Neef, want God het generaal de Wet met grote, singuliere gaven toegerust, en het pas jou nie, om jou met hom op gelijke lijn te stel."

„Maar ik is Christiaan de Wet," hernam de zonderlinge vreemdeling, terwijl een haast onmerkbaar glimlach even zijn lippen krulde: „Ik is Christiaan de Wet, Oom!" Deze verklaring maakte er de toestand niet beter op.

„Jij Christiaan de Wet? Jij?" riep de onstuimige Barend, en hij barstte in een luide spotlach uit; „dat zou je warempel wel willen!"

De ruiter had er veel schik in, maar Barend en zijn makkers zouden spoedig ontdekken, dat de vreemdeling de eenvoudige waarheid had gezegd.

De drie burgers, die waren uitgetrokken, om het kommando van Christiaan de Wet op te sporen, reden thans het lager binnen. Zij hadden onderweg in een Boerenwoning vernomen, dat de generaal zonder enige begeleiding oostwaarts was getrokken, en hem in hun eigen kamp vermoedend, waren zij onmiddellijk teruggekeerd.

Alle drie kenden zij De Wet van aanzien, en drukten hem tot grenzenloze verbazing der aanwezigen de hand met de welkomstgroet: „Goedenmorgen Generaal!"

De driftige Barend had er natuurlijk zielsverdriet van, zo heftig te hebben uitgevaren, en hij rustte niet, voordat De Wet een sigaar van hem had aangenomen: een grote daad van Barend Coetzee, want het was zijn laatste, al kon Blikoortje de schampere opmerking niet onderdrukken, dat zij minstens drie gevaarlijke breuken had.

Nog diezelfde dag verenigde zich het kommando van De Wet met de strijdmacht van Filip Botha, waarvan Wessel's patrouille een onderdeel vormde, en op Zondag achtien Februari naderden zij Paardeberg, waar de gezamen-

lijke krijgsmacht, die vijfhonderd paarderuiters telde, weer in twee afdelingen werd gesplitst: de één onder Filip Botha, de ander onder Christiaan de Wet.

Zij zouden, voeling met elkander houdend, afzonderlijk opereren, terwijl de patrouille van Louis Wessels met goedvinden van den Transvaalsen opperbevelhebber aan het al te zwakke kommando van De Wet werd toegevoegd.

Het was een brandend hete, gloeiende dag. Van Paardeberg klonk de luide donder van het kanon, en Kitchener was van plan, op deze dag met zijn twintig duizend man keurtroepen den Transvaalsen leeuw te verpletteren. Veertig kanonnen slingerden hun bommen neer in het ingesloten Boerenlager, dat daar op het eenzame veld, in die opstuivende lyddiet- en stofwolken, met zijn verpletterde wagens, zijn klagende vrouwen en schreiende kinderen op een tentstad geleek, die gedoemd was, in vuur en vlammen onder te gaan.....

Noch Filip Botha noch Christiaan de Wet: twee helden die in moed, beleid en onverschrokkenheid elkanders evenknie waren, aarzelden een ogenblik, om den vijand aan te tasten, want dat van alle kanten door den jager omsingelde, ten ondergang gedoemde kamp schreeuwde om ontzet en de kleine, zwakke artillerie van Cronjé gilde om hulp

Filip Botha rukte die Zondag onmiddellijk op naar een boerenhoeve ten oosten van een door de Engelsen bezette heuvel, overrompelde en vernietigde de bezetting, en zette zich op deze heuvel, door de Engelsen „Kitcheners-heuvel” genoemd, schrap.

De Wet was met zijn manschappen recht vooruit gestormd naar een kopje tegenover Cronjé's stelling, en met zo'n onstuimig geweld waren de burgers vooruit gedrongen, dat de vijand hals over kop de vlucht had genomen.

Maar de Engelse generaal begreep het gewicht van dit punt,

en terwijl zijn artillerie de heuvel hevig beschoot, rukte een grote krijgsmacht infanterie aan, om het te hernemen.

De Wet echter had geen lust, om te vertrekken, en zijn burgers evenmin. Zij sloegen de aanval zegevierend af, en behielden hun stelling.

Ook Cronjé had al zijn stellingen behouden, en onder de manschappen van De Wet en Botha heerste een blijde, opgewekte stemming.

„Ons heb ons van een paar mooie koppies verzekerd,” zeide Blikoortje, die altijd hoopvol was.

„De deur is nog gesluit, maar morge trap ons ze in,” beweerde de blonde reus, terwijl zelfs Louis Wessels een sterke hoop begon te koesteren.

Maar Jan Tromp, die naast Louis Wessels en Blikoortje met Oudhollandse moed had gestreden, bleef de toestand ernstig inzien.

„Lord Kitchener sal door zijn betaalde Kafferspionnen op die hoogte word gebracht van ons geringe sterkte,” meende hij: „en ons sal die volle gewig van die vijand op die lijf krijg.”

Barend Coetzee lachte om die opmerking.

„Ons het die sleutel van Paardeberg in ons zak!” riep hij triumferend.

„En die slot is opengedraai,” meende Jan Potgieter, die toch niet van voorbarigheid kon worden beticht.

Droegen de Boeren de sleutel van Paardeberg inderdaad in hun zak? Was het slot dan werkelijk opengesprongen? En hadden de twee wakkere Boerengeneraals met het geweld van hun Mausers de stalen keten gebroken, die om Paardeberg was getrokken?

De volgende dag, Maandag, bereikten twee Boerenkommandanten met ruim honderd manschappen uit het lager van Cronjé de door de Boeren bezette Kitchenersheuvel. Het scheen een krachtige bevestiging van Jan Potgieter's

woorden. Maar de hoofdmacht van Piet Cronjé, vier duizend burgers, bleef waar ze was, en waagde geen uittocht, want de vrouwen en kinderen, die op onverantwoordelijke wijze in het lager waren toegelaten, verhinderden elke stoutmoedige beweging.

Op de Zondag van de achttiende Februari had de zegepraal voor de laatste keer den man, die de Transvaalse leeuw werd genoemd, getooid met haar glans. Ach! het was een matte glans geweest, want de overwinning bracht geen uitkomst, terwijl Botha en De Wet zelve in het ergste gedrang geraakten.

Het was voor de Boeren al maar vechten: dag aan dag, zonder rust, zonder tussenpoos. De burgers kwamen niet uit de kleren. Het was opzitten — afstijgen — schieten — omsingeling door een overmachtigen vijand — een wanhopige ruk, waardoor het kommando zich weer loswong uit de dodelijke omarming — en dan, met het vrije veld onder de voeten, begon de strijd weer van meet aan: opzitten, afstijgen, vechten, een nieuwe omsingeling en een wilde sprong door de Engelse lyddietbommen heen, om weer het vrije veld te winnen.

En deze bijna bovenmenselijke pogingen, om Cronjé te redden, kostten bloed, edel heldenbloed, zonder dat het doel werd bereikt.

Op Dinsdagavond raakte Louis Wessels midden tussen de Engelse ruitery, en een huzarensabel zou zijn hoofd hebben gespleten, indien Blikoortje met de geweerkolf den vijand niet uit het zadel had geveegd. Geen twee minuten later mikte een Engels officier op geen vijf pas afstands op het hoofd van Jan Tromp, en de Nederlander zou een kind des doods zijn geweest, indien de kogel van Louis Wessels, die nooit het doel miste, rakelings over het hoofd van den jongen Barend heen, den officier niet dodelijk had getroffen.

Zo ging het dag aan dag. Christiaan de Wet scheen hemel en aarde te willen bewegen, om Cronjé's kommando's te verlossen. Geen steen liet hij onaangeroerd, en wat hij anders als vermetele roekeloosheid zou hebben vermeden, durfde hij thans bestaan, omdat de nood van Paardeberg zo bitter hoog was geklommen.

Het was Vrijdagmorgen de drie en twintigste Februari, toen een nieuwe bestorming zou worden gewaagd.

De veldkornetschappen zaten reeds in het zadel.

„Nie te wild nie, Blikoortje!” vermaande Louis Wessels, maar Blikoortje lachte er om.

Daar klonken de seinen voor de charge, voor de aanval..... Hoogop steigerden de paarden. Dan schoten ze vooruit, dat de grond daverde onder hun hoeven, terwijl de ruiters, het geweer in de rechter- en de teugel in de linkerhand, de sporen diep in de flanken van hun paarden drukten.

De manen der paarden golfdin in de wind als de onrustige golven der zee, en in donderend galop joeg het ruiterkommando voort. De leliën des velds werden vertrapt onder de hoeven der paarden; de harde klipstenen spatten vonken, terwijl de mulle grond opdwarrelde in stuivende wolken van stof.

En daar — dáár verhieven zich de begeerlijke kopjes.....

En als de Boeren die kopjes hadden, dan hadden zij een hefboom, waarmede zij het dertigmaal sterkere leger van Roberts uit zijn voegen konden lichten.

De paarden sprongen vooruit — „halt!” schreeuwde de jonge jager plotseling met rauwe, schorre stem, terwijl zijn ogen wijd opengesperd staarden op die stomme kopjes daar voor hem: — „halt! terug!”

Met één ruk wierp hij zijn paard om, en die ruk was zó hevig, dat het paard opsteigerde op zijn achterpoten.

Wessels had de gevaarlijke hinderlaag ontdekt, waarin de Boeren zich hals over kop vastrenden, en van drie zijden

tegelijk — uit het front en van de linker- en rechterflank — barstte thans met geweld het vuur der Lee-Metfords los. Het was een plotseling, hevig en vreselijk vuur, en de kogels floten zo dicht als de noten in een stuk pianomuziek. Het was een wonder, dat de Boeren nog niet met hopen waren doodgeschoten, maar zij hadden hun paarden reeds omgeworpen, en stoven uitéén als een troep opgeschrikte vogels.

Blikoortje was geen paardelengte achter den jongen jager. „Ons kom er nog uit, veldkornet!” riep hij op moedige toon, maar in het wilde krijgsgewoel verloor Louis Wessels hem uit het oog, en dit was het laatste woord, dat hij van Blikoortje opving.

Christiaan de Wet verzamelde zijn volk.

Tot vier keren toe voerde hij hen met onversaagde moed aan tegen telkens nieuwe posities, en elke keer moest de onverschrokken held terug voor de overstelpende overmacht. Dan leidde hij hen naar „Kitchensheuveld,” en hier hield hij stand.

Maar de Engelsen kwamen aanzetten als het water bij een springtij, en om niet vernietigd te worden, moest de heuvel worden ontruimd.

De Wet's scherpe, rusteloze valkenogen hadden thans echter een onbezet kopje ontdekt, en hierheen voerde hij zijn dappere ruiters.

„Tegen die grond,” beval hij op zijn korte, krachtige manier: „en zwijg als die graf!”

Zo zetten de Boeren zich dan vast op dit kopje, zich zwijgend neerlegend achter de harde klippen, en toen de Engelse infanterie kwam aanzetten, om de stelling te nemen, werd zij uit de dichtste nabijheid weggemaaid als haverhalmen door de sikkel in de oogsttijd.

Maar nu begonnen zich de vangarmen van het Engelse leger weer uit te rekken, en zij legden zich vast en stevig

om het Boerenkopje.

„Zij zijn omsingeld!” meende een officier van de Engelse staf, van een hoogte het Boerenkopje opnemend, en hij zeide de waarheid.

„In de knip!” zeide een andere officier, met welgevallen zijn snorren in de hoogte strijkend, en hij zeide eveneens de waarheid.

„Zij komen er deze keer niet meer uit!” beweerde de bevelvoerende generaal, terwijl hij met een triumferende handbeweging order gaf, de paarden voor te brengen.

En nochtans vergiste zich de Engelse generaal, want ongrijpbaar als De Wet schenen zijn manschappen. Zij glipten door den vijand heen als water, dat wij willen vasthouden met onze handen, en met een onstuimige sprong en met een moed, die de dood tartte, braken zij de ijzeren ring des vijands.

Maar het lot van Piet Cronjé was bezegeld. Er schoot voor hem niets anders over dan de witte vlag, en zijn val schudde de beide republieken tot in haar grondvesten.

Uit het slijk echter en de jammer der Modderrivier hief de heldenarm van Christiaan de Wet de Vrijstaatse vlag met haar oranje- en witte banen weer omhoog, om de heilige strijd voort te zetten voor vrijheid en recht!

3. EEN AVONTUURLIJKE TOCHT

Een troep van acht ruiters hield halt in een donga, een soort holle weg, in de zuidelijke Vrijstaat.

Louis Wessels beklom de hoge rand, terwijl zijn ogen speurend over de omtrek gingen, en Tromp haastte zich, bij hem te komen. Jan Potgieter was te paard gebleven, maar Vader Bezuidenhout had zich neergezet op de grond, om zijn voet te verbinden, die licht gekwetst was.

De vier overige burgers waren de andere kant uitgegaan, ten einde de omtrek te verkennen.

De stemming was gedrukt.

Paardeberg was gevallen, en Cronjé met zijn burgers waren op weg naar St.-Helena. Ook Ladysmith was door de Engelsen ontzet, en Louis had taal noch teken ontvangen van zijn broeders Kees en Karel, die in de zware en bloedige gevechten ten zuiden van Ladysmith zeker niet in de achterhoede hadden gestaan.

Louis Wessels en zijn manschappen hadden een gewichtige maar moeilijke taak te vervullen. Lord Roberts had namelijk een proclamatie uitgevaardigd, die door haar inschikkelijkheid en vriendelijkheid gevaarlijker was dan zijn zwaarste maximkanon, en Wessels zou in de zuidelijke districten van de Vrijstaat, die bekend stonden wegens hun Engelse neigingen, de tegen-proclamatie van President Steyn verspreiden.

De laatste twee dagen waren reeds op tientallen van hoe-

ven die tegen-proclamaties verspreid, terwijl een veertigtal recruten waren aangeworven, die nu op weg waren naar het noorden.

De afwezigheid van Blikoortje werd vooral op deze tocht sterk gevoeld, en Louis, die na het laatste wanhopige gevecht de ernstigste navorsingen naar hem had ingesteld, was niet veel te weten gekomen. Een oude Boer verzekerde, dat Blikoortje van zijn paard was gesprongen, om een gewonde kameraad bij te staan, en een ander had gezien, dat zijn paard was doodgeschoten.

Dat was alles.

Het vermoeden lag voor de hand, dat de jonge Vrijstater geen ander paard had kunnen machtig worden, en in het gelukkigste geval was hij thans krijgsgevangene der Engelsen.

De veldkornet gaf het bevel tot vertrekken, terwijl hij, om vruchtbaarder te kunnen werken, de ruitersklomp splitste. Hij en Tromp bogen links, en de beide andere ruiters hadden nog geen half uur gereden, toen zij een net, witgeverfd huis bereikten, waar de ou-baas Tobias Maritz met zijn vrouw en zijn dochters juist aan het middagmaal zaten. De zoon was niet aanwezig, daar hij op kommando was. De Verkenners groetten naar landsmanier: „Middag Oom, middag Tante, middag Nichies — hoe gaat het?”

„Middag Neefs — wie is jullie?”

„Ik is Louis Wessels, Transvaals veldkornet.”

„Zo — en wie is jij?” vroeg Oom, met de lepel op den andere wijzend.

„Ik heet Jan Tromp, Oom!”

„Zo — is jij soms een Hollander?”

„Zo is het, Oom.”

„Mense, mense! is jij die Hollander, die twee maand geleên mijn zoon het gehelp, dat hij nie in die hande van die Khaki's viel nie?”

„Uw zoon Koos? Ja, dat is zo, Oom!”

„Wel, alle mense! — kijk Vrouw! kijk kinders! dat is nou die Tromp, jullie weet wel!”

De Verkenners begonnen zich op hun gemak te gevoelen bij dit gezellig gezin, en de ogen der knappe nichies rustten met welgevallen op den jongen flinken Hollander.

De oude, vriendelijke Boer draaide zich nu om, stampte met zijn grote voeten op de harde leemvloer en riep: „Hotnot, Hotnot! haal voer vir die paarde van die mense, en blijf er bij staan, Hotnot, dat die hoenders die graan nie uit die haver pik nie! En wat zal die neefs gebruik? Gaat zitten, Neefs! Die hond is in die pot — Vrouw, bring brood en boter en koffie voor hulle!”

De jonge mannen lieten zich niet lang nodigen, en terwijl de huisvrouw zich haastte, aan de opdracht van ou-baas te voldoen, schikten zij aan en aten met smaak.

„En jij is dus 'n Hollander, Neef?” vervolgde de spraakzame gastheer. „Ik het baie veel van jullie Hollanders gehoor; ik het al mijn leven gedacht, dat jullie maar zo'n verrotte natie was, maar jullie gedraag jou nou as mans in die oorlog.”

„Ons is gekom om die Vrijstaat, die door lord Roberts wederrechtelijk is geproclameer, terug te proclameer. Kijk een beetje, Oom! Hier is die gedrukte proclamatie van President Steyn, die jij mag hou.”

„Dat is goed, Neef. Zo, is jullie van die kerels, die uitgestuur is, om die Vrijstaat terug te proclameer? En het Oom Paul jullie uitgestuur? Die ou-President vertrouw die Hollanders maar baie veel.”

„Ja Oom, die Boeren het altijd fout gehad, met ons Hollanders nie te vertrouw nie, en jullie is wel wat laat achter die waarheid gekom. Die Hollander is 'n baie goeie vrind van die Boer, en Oom Paul het dat altijd wel geweet. Die Hollanders doén alles, wat hul kan, Oom, om jul te help;

zij stuur ambulances volop, en sal meer dan honderd duizend pond aan geld stuur."

„Hoor je dat, Vrouw? Hoor je dat, kinders? Ja Neef, ons sal dat nooit nie vergeet nie, maar Neef weet, dat er baie slechte Hollanders sijn in ons land, die altijd maar vloek en raas en jenever zuip."

„Ja Oom, maar daar is veel meer goeie," meende de veldkornet, zich in het gesprek mengend.

„En wat denk Oom Paul van die oorlog?"

„Dat kan ons nie zeg nie, Oom," antwoordde de veldkornet; „ons kom eigenlijk nie van Oom Paul nie; President Steyn het ons gestuur."

„Alle wereld! Vrouw, hoor je 't? Tinus *) het hulle uitgestuur!"

De jonge Boeren hadden thans hun maal verorberd, en de vriendelijke gastheer zeide: „Zal die Neefs nie opsteek nie? Ik het baie lekkere tabak."

Wessels en Tromp, bij wie de jonge, sterke moed weer boven was gekomen, vonden het uitstekend, en spoedig zaten zij, in zware rookkolommen gehuld, als huisvrienden met den Vrijstater te gezelsen. Zij spraken over allerlei: over de mais en de paardeziekte, over de prijzen der schapewol en de jacht op springbokken, terwijl door al dat gezelsen heen een fijne draad van die leuke Afrikaanse humor liep, die de geest verfrist en het hart verruimt.

Zo zaten de Verkenners daar dan zo gezellig en genoegelijk met den Vrijstaatsen ou-baas te praten en te redeneeren, alsof er geen wolkje aan de lucht was, en alsof de Afrikaanse wereld in de diepste vrede verkeerde. En toch waren de Verkenners in een streek, waar het wemelde van Engelse troepen, en zij zaten daar in dat vreedzame hoekje op een ware vulkaan.

*) De volle naam van Staatspresident Steyn is Martinus Teunis Steyn.

De spraakzame gastheer met zijn grove maar goedgehartige gelaatstrekken begon het gesprek thans op de politiek te brengen: een liefhebberij, die elken Afrikaner eigen is, en hij vroeg ineens: „As die Hollandertjes ons zo genegen is, hoe kom, dat Holland ons dan nie help nie?”

„Holland is klein,” zeide Louis.

„Is het nie zo groot nie as Engeland?”

„Nee, Oom, het is amper een derde van die uitgestrektheid van die Vrijstaat.”

„Zo — maar hoeveel mense woon er, Neef?”

„Zes millioen, Oom!” zei Tromp, daar Wessels het niet wist.

Die zes millioen maakten op Oom een buitengewone indruk. Hij sloeg met de handen op zijn stevige knieën, en riep vol verbazing: „Al die wereld! — zes millioen! Dan is er meer mense in Holland dan bèeste in die Vrijstaat! Hoor toch eens, Vrouw: zes millioen!”

De huismoeder deelde de verbazing van haar man.

„Dat is toch allemaal nie witmense nie, Neef?” vroeg ze.

„Allemaal witmense!” lachte Louis Wessels; „tenminste als hul gewasse is!”

Maar de ou-baas was niet voldaan. Hij schrapte driftig een vuurhoutje aan, want zijn pijp was uitgegaan, en hij her-nam: „Hoe kom dit, dat Holland dan nie vecht teën Engeland nie? Ons Afrikaners het maar dertig duizend man, en ons durf wel.”

„Engeland zal Holland doodmaak met sijn vloot,” antwoordde Wessels.

„Het die Hollanders dan geen vloot nie?”

„Ja, Oom, maar die is baie klein.”

„Maar hoe staat die ding dan met Duitsland en Amerika

en Frankrijk? Hoe kom, dat hul nie gaan bakkelei nie met die Khaki's?" *)

„Maar Oom, waarom sal hul bakkelei?"

„Wel, omdat ons die recht aan ons kant het, en een kleine natie is, die nie vertrap mag word nie. Dan woon er ook veel Uitlanders in ons land, en hulle vecht saam met ons. Hul regerings sal toch nie toelaat nie, dat hul straffeloos word doodgeschiet?"

Ja, dat begreep die eenvoudige Vrijstater nog niet, maar Louis Wessels legde het hem uit.

„Die regerings zal geen vin verroer nie, Oom, zolang hul eigenbelang dat nie meebrenge nie. Want hul lach om die recht, die regerings der grote mogendheên, en sijn alle met diezelfde sop overgiet. Afrika moet zich zelf vrijvecht, en anders kom daar niks van nie."

„Ja," zei de ou-baas nadenkend, het grijzende haar van zijn gerimpeld voorhoofd strijkend: „'t is een slechte wereld teênwoordig — kom, stopt nog eens, Neefs!"

Maar de neven hadden geen tijd meer, want zij moesten ook de andere hoeven bezoeken.

„Hoe is die gezondheid van die Boeren hierlangs?" vorste Louis Wessels.

„Velen het die moed verlies, Neef en is die oorlog moe. Daar loop goeie onder, 't is waar, maar ook baie veel schurftige schapen — enfin, jij sal dit gewaar word."

En de Vrijstater met zijn huisgenoten namen hartelijk afscheid van de Verkenner.

Wessels en Tromp zetten hun tocht voort, en kwamen een paar uur later in de nabijheid van een nieuwgebouwd huis, waar tot hun bevreemding plotseling de witte vlag werd uitgestoken.

*) De Afrikaners noemden de Engelse soldaten wegens hun khaki-uniform khaki's.

„Dat is onraad!” zei Tromp, zijn zwarten hengst inhoudend.

„Die Khaki's in aantocht!” meende Wessels, uit het zadel springend.

Dat vermoeden lag voor de hand.

Zagen de bewoners van een boerenhoeve een Engelse krijgsmacht naderen, en wilden zij een bewijs geven van hun onzijdigheid, dan staken zij de witte vlag uit. De witte vlag was een vingerwijzing, dat een Engelse kolonne in aantocht was.

Het was nu zaak, zich vlug te bergen, en de Verkenners waren zo gelukkig, in een diepe kloof van een aangrenzend bos voor hun paarden en zich zelve een uitstekende wijkplaats te vinden, terwijl zij tevens gelegenheid vonden, de witte vlag in 't oog te houden.

„Die vod kan er wel veertien dage aan één stuk waai,” meende de Hollander, die een voortdurende neiging had, de zaken van de donkere kant te bekijken.

„Zij kan evengoed over een half uur ingehaalt zijn,” zei Wessels op monter toon.

„En is dat dan een zeker bewijs, dat die Khaki weg is, veldkornet?”

„Een zeker bewijs? Nee, dat zeg ik nie.”

„Ik vertrouw die zaak nie,” meende Tromp op stelligen toon; „daar straks het ons een paar Kaffers sien hol over die randjes *) — mij die kop af, as dat geen spions van die vijand is nie!”

De jonge jager keek den spreker aan, hem joviaal op de schouder kloppend.

„Jij is toch een wantrouwend Hollandertje,” zei hij, en hij lachte.

Dan keek hij weer naar de nok van het nieuwe huis, waar

*) Bergrand.

tot zijn voldoening de witte vlag thans verdwenen was. „Nou, wat zeg je er van?” meende hij in de beste luim, en Tromp antwoordde bedaard: „Het kan een krijslist wees van die vijand, om kommando-burgers te lok.”

Louis was blijkbaar verrast door de opmerking.

„Jij het gelijk, Neef. Ons gaan die hoeve verkèn, maar ons sal dat doen met die nodige voorzichtigheid.”

Zij maakten zich onmiddellijk gereed. Hun proclamaties, hun wapens en alles wat verdenking kon wekken, tot de sporen van hun laarzen toe, werd weggeborgen in de kloof, en zij wandelden nu, met de handen in de broekzakken, doodbedaard op de hoeve aan.

Het huis was omringd door dicht struikgewas, dat het erf volkomen maskeerde, maar de nok van het huis stak er wijd boven uit.

„Die oude huis sal afgebreek zijn,” meende de Hollander.

„En een nieuw er voor in die plaats gezet,” zei de veldkornet. „’t Is baie jammer — die mense het met die bouw moet wag tot na die oorlog!”

„Hoe kom?” *)

„Nou — die Khaki’s houd van zeng en brand!”

Zij wandelden weer door, maar plotseling bleven beiden staan.

„’t Is een heidens leven op die erf!” meende Tromp.

„Het is die Khaki’s — hóór ze vloek!” zei de jonge jager, terwijl zijn ogen met een zekere onrust de omtrek opnamen.

Er was niets bizonders te zien. Rechts bevond zich een afgerasterd kamp van struisvogels, dicht bij het huis een ruime veekraal, terwijl de struiken aan de linkerkant het erf volkomen aan het oog onttrokken.

Maar op dat erf waren de Khaki’s. Dat bewees het rumoer, en het was geraden, terug te keren.

*) *Waarom?*

Zo dacht Tromp er tenminste over, en de veldkornet was waarschijnlijk van diezelfde mening, toen plotseling een Engelse patrouille vanuit het struikgewas te voorschijn kwam.

Van terugkeren kon geen sprake meer zijn, want de vlucht zou hen verraden hebben, en thans was het zaak, het gevaar moedig onder de ogen te zien.

Louis stootte Tromp even aan met de elleboog en beiden wandelden langzaam op naar het voetpad, dat door het struikgewas leidde. Maar hun nadering scheen de achterdocht te wekken van den korporaal der patrouille, en hun vlak in de weg tredend, zeide hij: „Waar komen jullie vandaan?”

„Dat zie je wel — van die veld!” antwoordde de jonge jager.

„En wat deedt je daar?”

„Die beeste tel — waar is die kolonel?”

„De kolonel? Wat moet je met den kolonel?”

„Dat is een dienstgeheim, en ik vraag je nog eens: waar is die kolonel?”

De korporaal was eigenlijk overbluft door de vastberaden houding van den Boer en antwoordde: „De kolonel is op deze hoeve.”

„Dank je!” zei Louis, met Tromp het wandelpad inslaande.

Maar de korporaal riep hem toch nog even terug.

„A propos! Wij zoeken naar een bende bandieten van den Ex-president Steyn.”

„O, die proclamatie-mense!” zei Louis.

„Ja, ja, die bedoel ik — weet jullie ze niet?”

„Ik weet hul!” riep Tromp. „Zie jij gins koppie nie, korporaal?”

De korporaal knikte.

„Bij die koppie moet je rechts omslaan, en dan weer links, totdat je aan een boerenhoeve kom.”

„Zitten ze op die boerenhoeve?”

„Nee, daar zit hul niè,” zei Tromp op kalme toon. „Ik bedoel, dat je die boerenhoeve rechts moet laat lig — nee links — nee toch rechts — wat deksels, korporaal, ik weet het nie meer zo precies nie!”

De korporaal keek den Hollander even aan — was die man een onnozele of een spotvogel?

Hij ergerde zich, dat zijn mensenkennis hem hier in de steek liet, en om zijn ergernis te verzetten, liet hij zijn patrouille in de stormpas marcheren.

De Verkenners begrepen intussen, dat een behoorlijke vrijpostigheid hun beste schild was, en zonder te aarzelen, schreden zij voort naar de hoeve.

Zij hadden thans het erf bereikt, waar het krioelde van de Khaki's.

„Minstens een half bataljon!” fluisterde de jonge jager, en Tromp was het met hem eens.

De deur van het huis stond aangeleund; de veldkornet stootte ze open, en de Verkenners stonden thans in het ruime woonvertrek, waar verscheiden officieren aan een grote, vierkante tafel zaten te middagmalen.

Een vlugge Kafferjongen liep ijverig rond om te bedienen, en de aangename geur van gebraden hoenders vervulde het vertrek.

De Verkenners namen een paar stoelen, waarvan de biezenmatten zittingen door bespijkerde soldatenschoenen waren doorgetrapt, en zetten zich neder — in de nabijheid der officieren.

De kolonel, de aanvoerder van de troep, keek even op, terwijl hij bezig was, een mals beentje af te kluiven, en zei met barse stem: „Wie ben jullie?”

„Afrikaners!” antwoordde de jonge jager.

De kolonel was klaar gekomen, en legde de afgekloven poot naast zijn bord.

„En wat kom jullie hier doen?”

„Ons kom eens hoor, of die boutje u goed het gesmaak, kolonel!”

De strenge kolonel schoot in een lach.

„Uitstekend!” zei hij: „en ik dank je voor je belangstelling.”

Hij was in de grond een rondborstige, gulle krijgsman, en de jonge Boeren vleiden zich reeds met de hoop, dat het onweer zou afdrijven, toen een klein, mager officiertje met een grimmige neus, die recht tegenover den bevelhebber zat, met zijn schelle stem riep: „Kolonel, ik vertrouw die kerels niet!”

„Hoe zo?” vroeg de kolonel.

„Wij zoeken naar de proclamatie-bende van den Vrijstaatsen Ex-president, en ik denk, dat wij er hier een paar hebben, kolonel!”

De kolonel vond de opmerking zeer onaangenaam, daar zij kwam van zijn eersten luitenant. Hij kon dien mageren kerel met dat kippegezicht eigenlijk niet uitstaan, en was gewoon, hem in vertrouwelijke kringen, als de champagne stroomde, een impertinenten wijsneus te noemen.

Hij was nu echter wel verplicht, van die opmerking notitie te nemen, wat zijn ergeis nog verhoogde, en de Boeren met een strenge blik opnemend, vroeg hij: „Hebt ge vuurwapens bij u?”

„Nee, kolonel!” was het antwoord.

„Proclamaties van den Ex-president?”

„Nee, kolonel!”

„Mag ik hen iets vragen?” verzocht de magere.

„Ga je gang!” zei de kolonel, in de stille hoop, dat de wijsneus, dien hij in zijn ziel zo hartgrondig verfoeide, omdat hij het altijd beter wou weten dan zijn superieur,

deze keer met de kous op de kop zou thuis komen.

Hij wierp zijn lange benen over een tweede stoel, stak een fijne sigaar op, en luisterde met half geloken ogen naar het onderhoud, dat plaats zou hebben.

Ook de andere officieren, die thans hun maal hadden beëindigd, en messen en vorken kletterend op de geledigde tinnen borden wierpen, draaiden zich om, zetten de gespoorde laarzen op de stoelsport van hun buurman, en luisterden.

„Staat op!” riep de magere tot de Afrikaners.

„Waarom?” vroeg Wessels.

„Omdat ge in staat van beschuldiging zijt.”

De Verkenners keken den spreker met grote verbazing aan.

„En wie is dan onze beschuldiger?” vroeg de jonge jager, waarop de magere antwoordde: „Dat ben ik. Ge denkt misschien, dat ik niets weet, maar ik weet alles. Ik heb mijn bizondere rapporten ontvangen — voor de tweede en de laatste maal: Staat op!”

De trek van ergernis verdiepte zich op het gelaat van den kolonel.

Natuurlijk kon niets hem welgevalliger zijn, dan dat de proclamatie-bandieten werden opgepakt, maar zijn ergernis zou niet minder groot zijn, indien dit geschiedde door zijn luitenant, dien impertinenten wijsneus, die achter zijn rug om met Kafferspionnen lag te scharrelen. Als deze twee Afrikaners werkelijk proclamatie-bandieten waren, dan zou de magere al de eer der ontdekking genieten, en hij, de kolonel, zou er zo ongeveer bij staan als een grote, lange lummel.

Hij trok zijn lange benen op, en trommelde met zijn vingers op het tafelblad driftig het Engelse volkslied.

De Verkenners waren natuurlijk nog minder op hun gemak.

Wessels vreesde, dat de Kafferspionnen hen werkelijk hadden verraden, en Tromp was er zèker van.

Maar de vrees voor de ontdekking werd bij den Hollander nog overtroffen door het bittere gevoel, aan het bevel van een Engelschen luitenant te moeten gehoorzamen, en hij klemde de sterke tanden op elkander, toen hij, de stoel wegschoppend, met een heftige beweging overeind rees.

En zo stonden zij dan naast elkander: Jan Tromp en Louis Wessels — Nederland en Zuid-Afrika!

En zoals zij daar stonden naast elkander: Nederland en Zuid-Afrika — één in strijden, één in lijden — zo behoren zij naast elkander te blijven staan: in voorspoed en tegenspoed, bij storm en zonneschijn, zolang de vrije zee de duinen van Oud-Holland en de kusten van Zuid-Afrika besproeit!

„Weet gij, dat het bezit van vuurwapens verboden is?” vroeg de magere luitenant.

Beiden antwoordden bevestigend.

„En weet gij, dat er de doodstraf op staat, zo gij vuurwapens bezit, en het nochtans ontkent?”

„Ons weet dit.”

„Weet gij ook, dat de verspreiding van opruiende proclamaties verboden is?”

„Natuurlijk.”

„En dat op het bezit van opruiende proclamaties eveneens de doodstraf staat?”

„Natuurlijk, luitenant.”

„Slechts dit verschil bestaat er in de doodstraf,” meende de magere: „dat op het bezit van wapens de kogel, en op het bezit van proclamaties de strop staat.”

„En as ons nou vuurwapens en proclamaties bezit?” vroeg Louis Wessels.

„Dan word ons vooraf geradbraak,” zei Jan Tromp met ingehouden verontwaardiging.

Maar de magere luitenant antwoordde er niet op, en begon thans met het onderzoeken der beschuldigten, dat hij meer bij de hand scheen gehad te hebben, want hij deed het regelmatig, stelselmatig, volgens een vast plan.

Hij liet hun de kleren uittrekken, één voor één, en onderzocht niet alleen de zakken maar ook de voering. Hij deed het zonder overhaasting, zonder overijling: met die bedaarde langzaamheid, die voor de schuldige een geraffineerde marteling moet zijn.

Maar hij vond niets, absoluut niets, en toch had hij niets meer te onderzoeken dan de laarzen.

„Ik meen, dat ge de zakken van hun buizen hebt overgeslagen, luitenant!” zei de kolonel met moeilijk onderdrukt leedvermaak.

„Toch niet, kolonel,” antwoordde de magere, maar hij keek voor de zekerheid toch nog eens de bedoelde zakken na, zonder natuurlijk iets te vinden.

„Dan weet ik het niet meer,” meende de kolonel, en hij wierp de lange benen met zo'n kracht over de tweede stoel, dat zijn rijsporen kletterden.

„Nu de laarzen!” beval de luitenant, en die schelle stem werd nog scheller, terwijl de dunne, grimmige neus in dat magere kippegezicht zich scheen toe te spitsen tot een vlijmscherpe dolk.

Tot nog toe had hij een zekere ijzige, rechterlijke kalmte bewaard, maar thans werd hij driftig, wrevelig, opgewonden, en hoe opgewondener hij werd, hoe behagelijker zich de lange kolonel begon te voelen.

„Ge moet de laarzen terdege onderzoeken!”

„Stellig, kolonel.”

Hij nam de bestoven laarzen, onderzocht de bodem, brak de naden open, scheurde de zolen los, en slingerde ze met een heftig gebaar in een hoek.

„Niets gevonden, luitenant?”

„Niets kolonel — ten minste nòg niet.”

„'t Was wel te denken,” meende de kolonel met neerbui-
gende goedheid.

„Maar u moet ze vasthouden, kolonel!” riep de magere,
die in zijn wrevel en teleurstelling de grenzen tegenover
zijn superieur geheel uit het oog begon te verliezen.

„Waarom?” vroeg de kolonel, terwijl hij overeind stoof,
en den kleinen luitenant van boven tot beneden opnam.
„Omdat zij de proclamaties bepaald ergens verstopt heb-
ben.”

„Het begint nu toch wel een beetje belachelijk te worden,”
meende de kolonel, en de andere officieren dachten het-
zelfde.

De magere was eerst vast overtuigd geweest, dat deze
Afrikaners proclamaties bij zich hadden, en nu hij ze niet
vinden kon, waren ze verstopt. Dat was een gemakkelijke
manier, om zich uit de klem te redden, maar belachelijk
bleef het.

„Ik weet het zeker,” hernam de luitenant met klimmende
wrevel: — „u mòet ze vasthouden, kolonel!”

„Moeten? moeten?” zei de kolonel op hoge toon en met
een grenzenloze minachting in zijn stem: „u vergeet, luite-
nant, dat ik uw superieur ben, en ik duld zulke imperti-
nenties in het vervolg niet meer — heeft u mij begrepen?”
Nu wist de magere voorlopig genoeg, en de Afrikaners viel,
daar zij geen arrestanten zouden worden, een steen van
het hart.

Maar hun laarzen waren in een ellendige toestand en totaal
onbruikbaar geworden, wat aan Louis Wessels aanleiding
gaf, zich tot den kolonel te wenden.

„Kolonel!”

„Wat is 't?”

„Ons kleers is gehavend, ons laarse vernield, terwijl er niets
verdachts bij ons is ontdek nie — ik doe een beroep op

uw ridderlijk gevoel, en versoeek voor ons beiden om nieuwe laarse!”

De Transvaler had de rechte snaar getroffen. De kolonel had altijd een open oor voor een beroep op zijn ridderlijkheid, en bovendien kreeg hij nu nog een mooie gelegenheid, den wijsneuzigen luitenant te priemen. Hij liet uit de bagagewagen direct twee paar splinternieuwe laarzen uitreiken, en daar hij de zaak niet ten halve wilde doen, kommandeerde hij officierslaarzen.

De Verkenners begrepen intussen, dat het nu zoetjes aan tijd werd, hun biezen te pakken.

Langzaam slenterden zij naar de stoep van het huis, waar zij met de schildwachten een zeer gewichtig gesprek aanknoopten over het vaste weer der laatste dagen. En langzaam wandelden zij verder langs het pad, dat door het struikgewas naar het veld leidde.

„Nu rechts!” meende Tromp, toen zij de struiken waren gepasseerd.

„Neen links!” fluisterde de jonge jager, want op korte afstand zag hij den luitenant.

„Links — naar de veekraal!” fluisterde Wessels. „De magere houdt ons in de gaten; wij moeten hem in de waan brengen, dat wij op deze hoeve thuis behoren.”

Zo slenterden zij dan, met de handen in de zakken, naar de veekraal, en vertoefden er, totdat de dag was gedaald. Toen keerden zij onder de beschutting der duisternis naar hun boskloof terug, zadelden hun paarden op, en trokken nog een uur verder het gebergte in, waar zij een schuilplaats vonden in een wijde spelonk.

De paarden werden gekniehalsterd, en de beide Verkenners strekten zich uit op de harde grond.

„Dit had amper weinig gescheel, of ons was vir die haaie gewees,” meende Tromp, het zadel als een kussen onder het hoofd schuivend.

„God het ons bewaar,” antwoordde Louis.

Hij spreidde de gehavende kombaars over zich heen, en Pluto de hond waakte, met gespitste oren, aan de ingang der spelonk.

Het licht der Afrikaanse sterren gleed met heldere glans over het zwijgende landschap. Maar de Verkenners zagen het niet, want zij waren moede van de tocht, en in een diepe slaap vonden zij verse krachten voor de nieuwe dag.

Bij het krieken van de morgen stonden de beide Verkenners op. Er werd een vuurtje aangelegd, een keteltje cacao gekookt, een stuk vlees aan de laadstok van het geweer geroosterd, en het sober ontbijt, met een paar beschuiten als toegift, met de heerlijkste eetlust genuttigd. Toen werden de paarden gevangen, de kombaarsen opgerold achter op het zadel gebonden, en de tocht hervat.

De weg leidde door een dorre, troosteloze vlakte, begroeid met verschrompelde heidestruiken, terwijl ver weg, aan de linkerkant, een vredig, wit dorpstorentje verrees, met een groep lage huizen er omheen geschaard.

In een grote bocht trokken de ruiters om het dorp heen, en bezochten toen drie armoedige boerenwoningen, gebouwd op kale erven zonder enig geboomte.

De daken waren met stro gedekt; van de haveloze deuren was de laatste verf verdwenen, en de gebroken venster-ruiten waren gedeeltelijk dichtgeplakt met papier.

De mannen waren op kommando gegaan. Hun huisgenoten wisten niet eens, waar zij zich bevonden, en deze gezinnen, van hun verzorgers beroofd, maakten een droevige indruk.

Doch deze indruk werd getemperd door het vrolijk gelach der kinderen met hun gezonde gezichten en door de heldenmoed dezer Afrikaanse vrouwen, die de nood en de ellende van de schrikwekkende oorlog met ongebogen schouders torsten.

Tegen de middag bereikten de Verkenneren een welvarender streek. De kale heidevlakten maakten plaats voor vruchtbare graslanden, en in plaats van verschrompelde struiken wierpen sappige vruchtbomen hun schaduw over de weg. De proclamatie-mensen waren thans aan de grote rijke boerenhoeve gekomen, en klopten er aan.

Zij waren voor die hoeve gewaarschuwd, want een der Afrikaanse vrouwen, die zij daar straks hadden gesproken, had hun verteld, dat de dikke ou-baas dezer plaats in zijn hart baie Engelsgezind was, en bovendien droeg de hoeve een Engelse naam.

Maar de Verkenneren kenden hun plicht, want zij hadden hier te doen met burgers van de Oranje-Vrijstaat, en zonder een ogenblik te aarzelen, stapten zij met vaste tred de woning binnen.

Het middagmaal scheen juist afgelopen, maar de huismoeder zat met drie stevige zonen en een paar dochters nog aan tafel. Zij hadden er reeds de lucht van gekregen, dat er proclamatie-burgers in aantocht waren, en ontvingen de jonge Verkenneren met onmiskkenbaar wantrouwen.

„Waar is die ou-baas?” vroeg Louis kortaf.

„Ik weet het niet,” zei de huismoeder op lijmerige toon. Maar zij wist het wel.

De ou-baas was gewaarschuwd geworden door een van zijn Kaffers, die de Verkenneren had zien naderen, en hij had het niet beneden zijn waardigheid geacht, in de wagenschuur weg te kruipen.

„Ik geloof, dat jou mij mislei wil,” meende de jonge jager met een sterke opwelling van ergernis in zijn stem.

„Hoe kom, Neef?”

„Omdat ik nog geen vijf minute geleê van jou bijwoer *) het gehoor, dat jou ou-baas thuis was.”

*) Bijwoner = een soort zetbaas van den Afrikaansen boer.

De huisvrouw verschrok toch van deze mededeling, maar zij sloeg een hoge toon aan, zoals wij mensen dat wel meer gewoon zijn, als we in 't nauw zijn gebracht, en antwoordde kort en stroef: „Dan weet hij 't beter dan ik.”

„Waarom zijn jou zoons nie op kommando nie?” vroeg Wessels opnieuw, en er ging een nieuwe wolk van ergernis over zijn zonnig gelaat.

„Ons is op kommando gewees, en thans op verlof,” meende Jaap, de oudste van de broeders.

„Ons wil eens uitrus, want ons het 't zwaar gehad,” zei Kasper, de middelste van de broeders, en hij trommelde met zijn vettige vingers lachend op zijn weldoorvoede buik.

„Ik sommeer jullie, met ons mee te gaan,” hernam Louis Wessels op vaste toon.

„Op kommando?” vroeg Charles, de jongste.

„Natuurlijk!” hernam de jonge jager met klimmende toorn.

„Doe 't zelf!” was Charles' kort en bondig antwoord; „ons is vrije Afrikaners, en wacht van jou geen bevele af nie!”

Het begon Louis Wessels te koken van binnen.

Het wàs mogelijk, dat zij alle drie op kommando waren geweest, doch in dat geval hadden zij er natuurlijk wel voor gezorgd, dat zij geen schram hadden opgelopen, en deze huurlingen waren gedeserteerd van het slagveld, toen de zaken scheef begonnen te lopen.

Hij kon zich niet meer inhouden. Een edele verontwaardiging deed zijn ogen opvlammen, en hij riep op heftige toon: „Zijt gij ware Afrikaners? Neen, zeg ik, maar lafaards zijt ge en schelmen! Ge pronkt met de Afrikaanse naam, maar het is leugen en huichelarij. Ge hangt de huik naar de wind, en ge huilt met de wolven, waarmee ge in 't bos zijt. Ge zit te schransen aan de tafel, waar ge niet behoort te zitten, en ge berekent, bij welke partij gij, aan-

bidder van de Mammon! het meeste kunt verdienen.

„Zwijgt! Valt me niet in de rede! Op dit oogenblik zijn er huisvaders, die hun leven wagen op de voorpunt voor het vaderland, en sneuvelen zij, dan zijn hun vrouwen weduwen, en worden hun kinderen aan de armoede prijsgegeven. Wat doet gij? Ge beeft voor den Engelsman, omdat hij met driehonderd vijftig duizend soldaten en de hulp van veertig duizend Kaffers ons onder het juk wil brengen, en ge vleit den Engelsman, omdat ge meent, aan hem het meeste te kunnen verdienen. Maar zijn de Engelsen dan zulke ontzaglijke wezens? Hebben wij de hielen van die gevreesde soldaten niet gezien bij Colenso en Spionkop, bij Stormberg en Magersfontein?”

Zo sprak de jonge jager.

Tromp keek zijn strijdmakker met verwondering, met klimmende verbazing aan, want hij had hem nog niet in zijn Afrikaanse toorn gezien, maar Louis Wessels werd thans kalmer, en uit de leren tas, die naast hem op de bank lag, een proclamatie halend, reikte hij ze over aan Jaap, den oudsten zoon.

„Dit is de tegen-proclamatie van onzen Staatspresident Steyn, die Roberts' proclamatie van nul en gener waarde verklaart.”

„Zo!” zei Jaap.

Maar hij nam de proclamatie niet aan.

„Pak aan — ze is van je wettig staatshoofd!”

„Dank je wel!” zei Jaap, en hij stak de handen in de wijde broekzakken.

Toen nam Tromp het geweer van de schouder, en de kolf viel zwaar en dreunend op de harde vloer.

Hij keek zijn makker aan, en verwachtte een nog heftiger uitbarsting dan zoëven.

Maar hij vergiste zich.

De jonge jager was tenminste uiterlijk kalm, want hij be-

zat een ijzeren wilskracht, en hij beheerste zich. Doch onmerkbaar beefden zijn lippen. Zijn neusvleugels trilden, en een donkere, dreigende rimpel werd zichtbaar tussen zijn wenkbrauwen.

Zijn ogen zochten het woonvertrek rond, en op een plank, boven de deur, vonden zij wat zij zochten: hamer en draadnagels.

Hij zei geen woord, en de proclamatie nemend, spijkerde hij ze, voor allen zichtbaar, tegen de deur.

„Dat duld ik niet!” riep Jaap.

„Scheur het vod er af!” zei Kasper.

„En smijt de twee bandieten die deur uit!” riep Charles, die met de tong nog het venijnigste was van allen.

Maar de jonge Verkenner keerde zich om, en plaatste zich naast de vastgespijkerde proclamatie.

Er kwam geen woord over zijn lippen, doch de diepe, dreigende rimpel tussen zijn fonkelende ogen, en de hand, die naar de revolver tastte, spraken hun eigen taal.

Jaap strekte zijn hand uit naar de proclamatie, maar hij raakte ze niet aan.

Kasper en Charles schenen het te willen doen, maar zij deden het evenmin.

Zij weken achteruit voor die dreigende rimpel, voor die vlammeende ogen, terwijl de moeder en haar dochters met grote ontsteltenis getuigen waren van dit toneel.

Maar hun ontsteltenis zou groter worden.

De jonge jager deed een schrede voorwaarts en zeide : „Nu heb ik nog een paar punten met jullie te bespreken. Het eerste punt betreft de proclamatie. Ge zult, als wij vertrokken zijn, in de verzoeking komen, de proclamatie af te scheuren, maar weest gewaarschuwd! Het is de proclamatie van Staatspresident Steyn, en 't is hoogverraad, ze af te scheuren. Wij zullen er op letten en terug komen op een dag, waarop ge ons waarschijnlijk niet verwacht — denk